

TÓTH CSABA

Fénycsapdában

EMLÉKEZÉS PETE GYÖRGYRE ÉS
A RENDSZERVÁLTÁS ELŐTTI ÉLETÜNK
SZERKESZTŐSÉGÉRE

Akkor ezt senki *így* nem érzelte, nem is gondolt rá, de az idő és a rendszerváltozás távlatából nézve az akkori épp a csúcsra érő szerkesztőség abszolút a célkeresztben volt. Csak azt érzékeltek, hogy napról napra lazább a hurok körülöttünk, egyre kevésbé lehet kordában tartani a múlt beidegződéseit, korábban olajozottan működő mechanizmusait.

Vas megyében egyértelműen az Életünk szerkesztősége és Pete György személye volt a rendszerváltozás előtti évek katalizátora. Minden cselekedetével elment a falig, így érzelte, hogy hónapról hónapra, sőt hétről hétre egyre messzebb mehet, és ezért mindig mindent meg is tett.

Ezekben az időkben az ő javaslatára „átment” az illetékes fórumokon, hogy a két-szintes szerkesztőség alsó szintjén a lap tevékenységéhez lazábban kapcsolódó kulturális rendezvényeket lehessen szervezni. Mivel a szerkesztőség a Forgó közben volt, ezt Forgó Klubra keresztelte el, aminek az emblémáját (egy Univerzumra utaló spirált) e sorok írója tervezte. Később a rendezvények plakátjait is el kellett készítenem, rendkívül pezsgő szellemi élet alakult ki rövid idő alatt. Az irodalmi rendezvényeket a szerkesztőség és a Magyar Írószövetség Nyugat-dunántúli írócsoportja szervezte, míg a kiállításokat Váradi Gábor és jómagam.

Ezekben a forrongó időkben itt alakult meg a Magyar Nyugat című ellenzéki lap, aminek hivatalból Pete György nem lehetett a szerkesztője, hiszen ez azonnal az állásába került volna, de sajtójának érezte, ő kért meg az 56-ot megidéző plakát megtervezésére is, ami azt sugallta, hogy amit egy korábbi generáció 56-ban elkezdett, azt 89-ben a mostani fogja befejezni. Ugyanakkor épp ő beszélt re arról, hogy megjelenjen a Magyar Nyugatban a *Vas és Aczél képtára* című írásom, ami a Szombathelyi Képtár baloldali beágyazottságáról szólt, ez ugyanis akkor az én állásomba került volna, ha megjelenik.

Az eddig elmondottakból következően, törvényszerűen az Életünk szerkesztősége falai között alakult meg a szombathelyi MDF, ami szintén Pete György érdeme volt, azonban ő a pártpolitikában közvetlenül nem akart részt venni. Ő vetette fel a Művészetek Háza gondolatát is, ami tulajdonképpen a Forgó Klub továbbfejlesztését jelentette volna, azonban ahogy az később megvalósult, teljesen eltért a Forgó Klub rendszerváltó ars poeticájától.

Az 1990-ben megrendezett *Zsdanov utca* (Az ötvenes évek képzőművészete Vas megyében), és a 91-es *Türttiltott* kiállítások (A Vas megyei képzőművészet aczélos évtizedei) után 1992-ben a Szombathelyi Képtárban rendezhettük már meg A *gondolat valósága* című kiállítást (Absztrakciós törekvések a Vas megyei képzőművészetben a kezdetektől napjainkig), aminek megnyitására Pete Györgyöt kértem fel, akit abban az időben a megyeszékhely leghitelesebb szellemi emberének véltem. A megnyitó szövegét később *Gondolatok a Képtárban* címmel megjelentette a megyei napilapban. A kiállítás reveláció volt, a szombathelyi vonatkozású részét később a bécsi Collegium Hungaricumban is kiállítottuk.

A szerkesztőségben Pete Györgyön kívül Ambrus Lajos volt még nyitott a képzőművészetre, így A *táj elváltozása* című kiállításomat 1994-ben ő nyitotta meg, a megnyitó írott változata utána megjelent az *Életünkben*. 1995-ben publikáltam először az *Életünkben* *Az idő a képzőművészetben* címmel, így e két írással váltam fokozatosan a lap „rész(es)évé”.

Pete György 1999-ig volt az *Életünk* főszerkesztője, a lap szó szerint az „élete” volt, egyenlő volt vele, ezután megszűnt a közeg, amiben létezett. Ezt az új léthelyzetet nagyon nehezen viselte el, szinte légüres térbe került. A Faludi Ferenc Alapítvány elnökeként még továbbra is kapcsolatban maradt korábbi enjével, de ezt már szinte élve eltemettetésként élte meg. Könyvkiadói tervei éltették, amik helyel-közzel is csak jóval később valósultak meg.

2005-ben a *Költőnk és kora* című, József Attilára emlékező kiállításom megnyitására Pete Györgyöt kértem fel, amit megtiszteltetésnek vett, és örömmel vállalta el. Először tudta festői munkásságunkról szisztematikusan összeszedni és elmondani gondolatait, sajnos a megnyitó szövege kéziratban maradt.

Később megkeresett, hogy segítsék könyvtervezőt, grafikusot találni Varga Írisz Dóra *Örökség* című mesekönyvéhez. Diákjaim közt kisebb pályázatot hirdettem, a pályázók közé elrejtettem leányom munkáit is. A szerző végül őt választotta, ám végül leányom mégis elállt a munkától, mivel szobrászi ambíciói erősebbek voltak a könyvillusztrációnál.

Pár évvel később Pete György ismét megkeresett, ezúttal Sebestyén Gyula *Gesta Hungarorum* című monumentális művéhez keresett grafikus, könyvtervezőt. Szerette volna könyvkiadói munkássága záróakkordjaként újra megjelentetni ezt a kötetet. Németh Zsoltot, volt tanítványomat javasoltam neki, aki végül az ő elképzelései szerint, Jankovics Marcell egy rajzának felhasználásával formát adott a könyvnek.

Pete György hihetetlen kvalitásérzékkel választotta ki a szellemi alkotásokból az értékest, minden műfajban (vers, próza, esszé, tanulmány, képzőművészet) otthonosan mozgott, szellemi polihisztor volt. Atyai természetét, ha már az életben nem adatott meg számára, hogy kiélhesse, szerkesztői, kultúramenedzseri ambícióiban valósította meg, ebben alkotott nagyot, talán térségünkben, régióinkban a legnagyobbat. Ezt a tevékenységét voltak, akik értékelték, voltak, akik nem, barátokat és ellenségeket egyaránt szerzett ezáltal. Azzal, hogy az *Életünk* szerkesztőségét, szellemi műhelyét a késő-Kádár korszak egyik országosan is jelentős és meghatározó szellemi

központjává emelte, maradandó értéket hozott létre, hagyott maga után, amit sajnos csak nélküle most látunk igazán.

Abban a sötétségben, ami 56 elvesztése után borult erre az országra, minden kis fény sugar a reményt jelentette, a szellem szabadságát, e fényforrásokhoz közeledve mindenütt rajzás indult, szellemi pezsgés, ami sok esetben vesztét is okozta a fény-sóvárgóknak, hisz a remény mégsem teljesült be, az önfeláldozó küzdés majdnem hiábavaló vált, mivel a sötét alvilági hálózatban minden változatlan maradt, így a fénycsapdák is veszítettek vonzásukból.

*Tóth Csaba kiállításának megnyitása 2005-ben. Közreműködik Joós Tamás.
(Garas Kálmán felvétele)*